

BOS VAN DUURZAAM ONDERWIJS

Steeds meer docenten en scholen willen aan de slag met leren voor duurzame ontwikkeling. In deze bos-editie van Terugkoppeling wijst Leren voor Morgen je de weg in de mogelijkheden van duurzaam onderwijs, waar vernieuwing, samenwerking en systeemverandering centraal staan. Dus trek je wandelschoenen aan en laat je inspireren door de verhalen en initiatieven die het bos van duurzaam onderwijs rijk is.

Door Eline Koopman, Leren voor Morgen

Integrale aanpak

Uit onderzoek blijkt dat zo'n 25% van de middelbare scholen losse projecten organiseert rond het thema duurzame ontwikkeling. Dit laat zien dat er aandacht is voor het onderwerp. Tegelijkertijd zijn er nog maar weinig scholen

die verder gaan en het thema niet als los project behandelen maar integraal verankeren in hun onderwijs. Scholen die met die integrale verankering aan de slag gaan, hebben er baat bij naar de Whole School Approach (WSA) te kijken.

Deze aanpak helpt scholen die duurzaamheid in alle facetten van het onderwijs willen laten terugkomen. Het gaat dan natuurlijk om het curriculum, maar ook om bijvoorbeeld de schoolcultuur, de professionele ontwikkeling van docenten en het schoolgebouw. Al deze aspecten dragen bij aan een duurzame leeromgeving. De WSA helpt scholen deze facetten één voor één langs te gaan en vanuit een eigen schoolbrede visie op duurzaamheid aan de slag te gaan.

Door met de WSA (zie afbeelding hieronder) aan de slag te gaan, maak je van duurzaam denken en doen geen losstaand project maar een vanzelfsprekend onderdeel van het onderwijs. Door deze aanpak worden leerlingen uitgedaagd om kritisch te denken en actie te ondernemen voor een rechtvaardige en duurzame wereld. Het raamwerk van de WSA is een handige kapstok om te ontdekken op welke manieren leren voor duurzame ontwikkeling vorm kan krijgen in het onderwijs.

Duurzame doelen

Veel scholen die eerste stappen zetten in de wereld van duurzaamheid beginnen met een project, zoals een gezonde schoolkantine of een recyclingproject. Zo'n project kan zaadjes planten voor een schoolbrede visie op duurzame ontwikkeling. Wij kijken ook naar duurzaamheid vanuit een brede invalshoek, waarbij niet alleen naar thema's als

OVER LEREN VOOR MORGEN

Leren voor Morgen zet zich als coöperatie in voor het bevorderen van

leren voor duurzame ontwikkeling. Dit houdt in dat we ons richten op het ontwikkelen van kennis, vaardigheden, houdingen en waarden die essentieel zijn voor het creëren van een duurzame toekomst.

Alle leden van de coöperatie streven ernaar duurzaamheid diep te verankeren in het onderwijs, niet slechts oppervlakkig met bijvoorbeeld een groen dak of een los project over afval.

In de coöperatie zijn leden van binnen en buiten het onderwijs verenigd. Organisaties buiten het onderwijs helpen onderwijsinstellingen door advies te geven, hun expertise te delen of lesmateriaal te ontwikkelen. De aangesloten onderwijsinstellingen zijn in hun onderwijspraktijk bezig met de integratie van leren voor duurzame ontwikkeling. Zij delen hun kennis en ervaring met andere leden. Wat alle leden verbindt, is hun motivatie om samen op te trekken in het streven naar meer aandacht voor leren voor duurzame ontwikkeling in het onderwijs.

gezondheid of milieu centraal staan, maar alle 17 Sustainable Development Goals (SDG's). De 17 SDG's zijn een handige kapstok voor maatschappelijke vraagstukken van deze tijd, waar de VN-landen zich allemaal aan hebben gecommitteerd. Ze beschrijven naast milieu-onderwerpen ook sociale en economische onderwerpen, die zich stuk voor stuk lenen om mee aan de slag te gaan in het onderwijs. Een abstract onderwerp als ketenverantwoordelijkheid en eerlijke handel kan onderwerp zijn in economielessen. En vanuit burgerschap en ondernemerschap kunnen leerlingen oplossingen bedenken voor maatschappelijke problematiek van eenzaamheid. Op deze manier kunnen alle maatschappelijke vraagstukken aan de orde komen in het onderwijs.

Samen impact maken

Leren voor Morgen verbindt docenten, scholen en organisaties die aan de slag willen met leren voor duurzame ontwikkeling in het onderwijs. Voor deze doelgroepen is het vaak een ingewikkelde klus om vorm te geven aan alle facetten van de WSA en op alle SDG's. Door middel van netwerken, bijeenkomsten en projecten helpen we docenten en scholen van elkaar te leren en samen te werken. Zo organiseren we jaarlijks de Duurzame Docent Verkiezing en reiken we de SustainaBul voor het voortgezet onderwijs uit. Door deze initiatieven krijgen scholen en docenten die bezig zijn met duurzaamheid in het onderwijs een podium waarop ze anderen inspireren.

Schooltuin

We verzamelen good practices van docenten en scholen die op een integrale manier werken aan duurzame ontwikkeling. Één van deze winnaars is Joanne Malotau: zij won in 2020 de Duurzame Docent Verkiezing in het vo. Bij scholengemeenschap Pantarijn in Wageningen heeft ze een schooltuin aangelegd van bijna een half voetbalveld groot. Deze tuin is een bron van opdrachten waarin leerlingen de kennis en vaardigheden uit verschillende vakken combineren.

Joanne: "Voor informatica gebruiken leerlingen computers waar ze informatiesystemen aan koppelen om te zien wat er in en rond de bijenkast gebeurt. Met sensoren meten de leerlingen bijvoorbeeld de binnen- en buitentemperatuur van de kast. De docent van scheikunde geeft aan de vierde klassen les over kunstmestzouten en organische zouten in de tuin. Op grond hiervan brengen de leerlingen uiteindelijk zelfs een bemestingsadvies uit, dat vervolgens bij biologie getest wordt."

De tuin werkt hiermee als een soort microkosmos die leerlingen laat zien hoe complex de wereld werkt. Leerlingen ervaren er de oorsprong van voedsel en de impact van hun handelingen op de omgeving. Het is niet alleen een leerruimte, maar ook een plek voor bewustwording van hun rol in de wereld.

Natuurlijke omgeving

Er zijn veel scholen die hun buitenruimte vergroenen, maar het Stedelijk Gymnasium Breda gaat een stapje verder. Deze best practice is genomineerd voor de publieksprijs van de SustainaBUL VO 2022. Leerlingen werkten samen met leraren, burens, mbo-studenten en de gemeente aan een natuurlijke leerom-

geving van de school. Vanuit hun eigen visie op duurzaam onderwijs maakten de leerlingen in samenspraak met burens van de school een plan, waar ook externe partners uit de regio een rol speelden. Zo hebben studenten van mbo Curio meegewerkt in de aanleg van het groen, en werkte ook de stadsecoloog van Breda mee. Leerlingen ervoeren op deze manier in de praktijk hoe het is om multidisciplinair samen te werken en ontwikkelden vakoverstijgend hun kennis en vaardigheden.

Concrete opbrengsten van het vergroeningstraject zijn niet alleen de aanleg van 1500 m² gras, extra bomen, een daktuin die de biodiversiteit vergroot en verschillende voorzieningen die sociale binding met de buurt verstevigen zoals watertappunten, een panna-kooi en buitenschaaktafels, maar ook een leeromgeving die de basis is voor de lessen die gegeven worden. Ook de studenten van mbo Curio konden in de praktijk aan de slag met hun onderwijs en werkten vakoverstijgend samen.

Zin om ook aan de slag te gaan?

Wil je in jouw school aan de slag met

leren voor duurzame ontwikkeling, maar zie je door de bomen het bos niet meer? Dit themanummer biedt inspiratie en mooie voorbeelden.

Op de website van Leren voor Morgen kun je terecht voor meer tips om zelf aan de slag te gaan. Je kunt je er aanmelden voor het po- of vo-netwerk en je kunt meedoen met je school aan de SustainaBul VO.

Heb je vragen, suggesties of wil je meer weten over een activiteit? Neem dan contact op via info@lerenvoormorgen.org. We gaan graag met je in gesprek over hoe we samen kunnen werken aan een duurzame toekomst voor het onderwijs.